

DE MISSIES

Deel 6 in de B.R.T.-reeks : "Als een wereld zo groot, waar uw vlag staat geplant" (geschiedenis van de Belgische kolonizatie van Kongo). Tekst en presentatie : Jan Neckers. Regie : Pieter Raes.

Na een eerste visie blijft globaal een positieve indruk over. Ondanks de wat ongelukkige slotzin die als de teneur van het programma dreigt te blijven nadreunen. Met een voorbarige heiligverklaring van de missionarissen van vandaag als "de besten onzer broeders en zusters" - naar analogie met de eretitel van hun voorgangers - loopt men immers het risico eerder wrevel dan respect op te wekken. Heeft het zin om wegens de brutaliteit van een aantal colons of staatsagenten hen als groep de slechtsten onder onze broeders en zusters te noemen ?

Het globale fresco dat de samenstellers hebben geschilderd, heeft ons nochtans geboeid. Het visualiseren aan de hand van filmfragmenten uit de tijd van toen is een gelukkige formule. Ze maakt trouwens de charme uit van de hele reeks. Jammer is, voor wie wat dieper wil graven, dat de herkomst van de fragmenten niet beter gesitueerd wordt (kongregatie, plaats, tijdstip). Bij de bindingsscènes valt uiteraard op dat de serie hier is opgenomen en gemonteerd. Je ziet de kommentator plots opduiken van achter een wand van de portrettengalerij van het Brusselse Scheut en je vergelijkt onvermijdelijk met recente buitenlandse reeksen waar je de presentator in het fort van Elima ziet dwalen of langsheen de ruïnes van Zimbabwe.

Het programma geeft een beeld van het brede spektrum van de missie-activiteiten. Een beschrijvend overzicht dat inderdaad onmogelijk op elk aspect dieper kan ingaan. Kenmerkend is dat de verschillende werkterreinen echter nogal naast elkaar worden geplaatst, zonder veel vragen naar de verbanden. Elders in dit nummer - een toeval - hebben wij een poging ondernomen om meer naar de samenhang te peilen. Wie overigens de uitzending vergelijkt met onze bijdrage zal het vermoedelijk opvallen dat wij de nochtans fameuze

bouwactiviteit van de missies niet uitdrukkelijk vermelden. Het gegeven is wel onderhuids aanwezig, maar het was wellicht nuttig geweest er expliciet op in te gaan. Het is immers een goed aangrijpingspunt om het thema van "de missie is geen wereld op zichzelf" te illustreren. Zo heeft de bouwactiviteit uiteraard te maken met de inplanting van een religieus centrum, maar ook bijvoorbeeld met de arbeidsmarkt (rekrutering, beloning van arbeiders), met de gezondheidszorg, met techniek van woningbouw, met woon- en leefgebruiken.

Bij de eerste visie zijn ons weer twee hoofdgedachten opgevallen die een hardnekkig cliché-leven leiden en dringend een grondiger benadering verdienen. Vooreerst de stelling dat "de koloniale administratie de katholieke missie met alle mogelijke middelen heeft ondersteund". Van haar kant bewijst de missie diensten door de arbeidszin te stimuleren en gehoorzaamheid te prediken, en zorgt zij ervoor dat de kolonie over een goedkoop onderwijsnet beschikt. Deze stelling past volkomen in de drie-pijlers-gedachte : het hand in hand gaan van staat, privé-ekonomische milieus en missies. Een en ander verdient echter een konkrete toetsing.

Naar ons gevoel moet immers benadrukt worden dat die wederzijdse ondersteuning geldt voor zover ze inderdaad voor elk van de partners nuttig is. De loyaliteit houdt op waar de belangen niet meer parallel lopen of zelfs tegenstrijdig zijn. Voorbeelden daarvan zijn legio. In onze bijdrage elders in dit nummer hebben we er enkele aangegeven maar we komen daar te gelegener tijd uitgebreid op terug.

Een onderzoeksterrein dat terzake ongetwijfeld belangrijk materiaal zal opleveren en dat wij thans aan het aftasten zijn, is dat van de spanning tussen de wetgeving die de kolonie opbouwt en de wensen van de katholieke missie terzake, bijvoorbeeld op het stuk van de bruidsschat en de polygamie. De staat ondersteunt niet met alle middelen!

Een tweede gedachte is die van "na de onafhankelijkheid gaan veel bereikte resultaten verloren" (zo geformuleerd in de aankondiging van het programma in de pers). In de uitzending werd daarvoor (met een connotatie van teleurgang) verwezen naar het feit dat in de jaren '70 "het onderwijs werd

afgenomen van de kerk en kort nadien uit armoede werd teruggegeven". Dit lijkt ons een te eenzijdig negatieve benadering. Het is immers zeer de vraag of een bezinning over het uitgebreide net van "temporele taken" (zie eveneens onze bijdrage in dit nummer) niet echt op zijn plaats was en is.

Verwijzen we daarvoor bijvoorbeeld naar de bekende brief "Paroles de vie" van Mgr. Bakole, aartsbisschop van Kananga, van 11 februari 1975. De kristen, stelt hij, kan zich niet desinteressereren voor de materiele ontwikkeling van zijn land. Maar de kern van het kristendom situeert hij elders : "Effectivement, on peut supprimer nos écoles, nos hôpitaux, on peut nous arracher tant de choses pour lesquelles la communauté chrétienne a travaillé pendant des années, on peut même nous arracher nos églises. Mais il y a une chose que personne ne peut nous arracher : c'est le témoignage d'une vie honnête, droite, vraiment chrétienne" (pp. 27-28). Een genuanceerde benadering van de missie-erfenis lijkt ons dus op haar plaats.

We hebben hoger al gesteld dat een uitzending van een uur niet op alles diep kan ingaan. Maar het is goed te weten waar de lakunes liggen. Zo is het ook goed te beseffen dat een benadering van de (Europese) missionaris niet gelijk staat met een benadering van "de missie". De Afrikaan die kristen wordt verdient immers evenveel aandacht. Wat voor hem bekering inhoudt, wat voor hem de kerkgemeenschap betekent : dat hoort evenzeer tot de kern van "de missie".

Tenslotte nog een woord over de bijhorende radio-interviews uitgezonden op BRT-3, op zaterdagmorgen 29 maart 1986 tussen 10 en 11 uur.

Het waren interessante persoonlijke getuigenissen, wat ook geldt voor de vorige uitzendingen. Het is echter wel jammer dat zij niet fundamenteel bijgedragen hebben tot een aanvulling, nuancering of verdieping van de TV-bijdrage. Daarvoor ontbrak een meer gerichte vraagstelling. Daaruit blijkt wel opnieuw dat een grondig interviewproject met oud-Kongo-missionarissen ten zeerste aangewezen is.

Het boek van Vita Foutry en Jan Neckers dat eveneens bij de reeks hoort, hebben we bij het noteren van deze eerste reaktie nog niet kunnen doornemen. We komen er ongetwijfeld op terug.

Bespreking door:

William BLONDEEL
Hof te Praat 17
9991 MALDEGEM